

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๑๓

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๑๓ ปีบ

“พอเข้าป่าพาใจชื่น หอมรื่นดอกดวงพวงบุปผา
สายหยุดพุดจีบปีบจำปา กรรณิการมहाหงส์ชงโค”

วรรณคดี : พระราชนิพนธ์อิเหนา

พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า

ปีบ *Millingtonia hortensis*
Indian cork, Cork tree นี้สามัญ

ชาวสนิท หอมหวาน ชวนใจฝัน
วงศานัน แคนหางค่าง Bignoniaceae

ชื่อท้องถิ่น กาสะลอง กาสะลอง
เต็กตองโพ โผล่กะเหรียง กาญจนบุรี

กาดสะลอง กาสะลองคำ งามสดสี
ภาคกลางชื่อ ชื่อปีบ ก้องกลางดง

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง สล้างพุ่ม
ดอกทรงหลอด ปากแตร ชะแล้ทรง

ดอกเป็นกลุ่ม ช่อกระจุก ชุกซอนส่ง
ยามบานส่ง กลิ่นพยอม หอมจับใจ

สรรพคุณ สมุนไพรร แก้วไส้น

ใช้กำจัด ริดสีดวง จมูกได้

บำรุงกำลัง บำรุงโลหิต หืดหอบคลาย

ระบบหายใจ ขยายหลอดลม กระบังลมแรง

กาสะลอง มวนบุรี คลีควันหอม
ชงเป็นชา หอมละมุน หนุนเรียวแรง

กลิ่นพยอม หอมทั้งปาก ดอกตากแห้ง
มีทุกแห่ง พม่าไทย ใช้มนาน

พยาบาลไทยใช้กาสะลอง จองประจักษ์
ม.ราชมงคล ล้านนา บุผาประธาน

งานปกปัก รักษาคน พันภัยผ่าน
อีกแห่งนั้น ปราจีนบุรี ชีตราชู..

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

แสนสับสน เรื่องต้นปีบ ตีบสนิท
เปลี่ยนเป็นกลอน นิ่งนอนคิด จิตชักท้อ

จะลิขิต ชิดเขียนกาพย์ จับจ้องหนอ
คงต้องรอ ขอลอกเพื่อน เหมือนเคยทำ

ขอลอกหน้อย บ่อยไปนิด คิดไว้หนา
กุศลหลาย ถ้าให้ทาน หมั่นกระทำ

ขอเพื่อนยา อย่าโกรธซึ่ง หน้าบึ้งง้า
ความรู้ล้ำ นำปันแบ่ง แจ้งชัดนี้

“ปีบ *Millingtonia hortensis*”
Scientific name คำเต็มนี้ฉันรู้ดี

ยอดมิ่งมิตร สะกิดให้ ได้สุชี
เศรำหมองศรี มีทุกข์ล้ำ จำทำไม

“ชื่อท้องถิ่น กาซะลอง กาสะลอง”
สถิตย์พันธ์ ท่านแจ้อยู่ หุตาลาย

ชื่อคล้องจอง ของปีบนี้ มีมากมาย
ขอเพื่อนไซร้ ได้อ่านดู รู้แจ้งชัด

“ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง สล้างพุ่ม”
“สรรพคุณ สมุนไพร แก่ไข่น้ำ”

ดอกเป็นกลุ่ม ตุ่มหรือบาน นุ่มหอมจัด
ช่วยกำจัด ปัดเป่า บรรเทาหนี้

อีกมากมาย หลายประโยชน์ โปรดได้อ่าน
เตรียมไว้เพียบ เฉียบทุกเมื่อ เอื้ออนันต์

เพื่อนของฉัน นั้นใจดี ขมิขมัน
สถิตย์พันธ์ ขยันเหลือ เอื้อเฟื้อจริง

ช่างอาจหาญ ชาญกล้า หนาอาโก
ค้อยคลานคืบ กระตืบเคลื่อน เหมือนตั้งปลิง

เริ่มยโส โอหัง น่าชังยิ่ง
ทำสูงสิง อิงครุใหญ่ รินไวน์ร่อ

ขอจบกลอน ก่อนจะเพี้ยน เอียนกว่านี้
ได้ห่อหุ้ม มะรุมมะตุ้ม รุมเคลี้ยคลอ

เหล่าสตรี ที่สวยเลิศ ประเสริฐหนอ
คอยพะนอ คลอเคล้าคู่ ครูใหญ่เทอญ

โกวิท ธีรวิโรจน์

แสนสุขใจ ไลน์นั้กกลอน กระฉ่อนไกล
มีกลุ่มคน สนใจ ใคร่พุ่มพิก

ชนมากมาย ฉงนฉงาย ใคร่รู้จัก
ร่วมพิทักษ์ รักษาไทย ในเอกลักษณ์

เราภูมิใจ ในศักดิ์ไทย ไซ่ย่อหย่อน
ขนบธรรมเนียม ประเพณี มีใจรักดี

มีคำกลอน สอนใจ พิไลรัก
เราาร่วมรักษ์ พิทักษ์ไว้ ในบทกลอน

ร่วมจรโลง โคลงกลอน กระฉ่อนไลน์
กล่าวถึงใคร เรื่องอะไร ใช้คำกลอน

เห็นคราใด ได้ลิ้มรส บทกลอนว่อน
มีฝันผ่อน ตอนทักทาย ใช้ร้อยแก้ว

โปรดอย่าขี้ขี้ ขี้ขี้ขี้ ตึงจิ้งหว่า
ก็เข้าใจ ้วยเรานี้ ชีวีแผ่ว

อายุปา ปานนี้ เสรีแล้ว
คงไม่แคล้ว แจวชีวา หานิพพาน

ก่อนโผผลิน สิ้นเวลา พสุธากลบ
ร่วมพิทักษ์ เอกลักษณ์ไทย ให้คงนาน

ก่อนจะพบ จุดจบ ศพเป็นถ่าน
ตราบลูกหลาน เหลนโหล่น โพนอนันต์

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

เป็นมงคลแก่ผู้อยู่ในบ้าน
เป็นดอกไม้ประจำนางโคราคะเทวี

เป็นสัญลักษณ์พยาบาลไทยใจสุชี

นางผู้ที่ในธิดาของพระอินทร์

คือต้นปีบ กาสะลองสองชื่อนี้
ปลุกตามบ้านก็ได้เห็นเป็นอาจินต์

คันทูตี่ขึ้นตามปากาโผผลิน

ดอกมีกลิ่นหอมหวานชวนดม

ดอกปีบขาวถึงคราวออกดอกเต็มต้น

พฤศจิกายนต้นหนาวพราวสวยสม

สะพรั่งบานนานถึงพฤษภาคม

ยามต้องลมดอกปลิวว่อนก่อนตกดิน

สรรพคุณนั้นขนาดดอกปีบนี้
นำดอกแห้งมาบดหรือคูดแทนฝิ่น

ดอกกรากใบมีประโยชน์แทบทั้งสิ้น
ชงน้ำกินกลืนละมุนหวานนุ่มนวล

จตุพร สุวรรณปากแพรง

ดอกปีบร่วง ควางพลิว ปลิวไสว
สีขาวพราว พรางฟ้า มาให้ยล

ตามลมไกว พัดพา มาเกลิ่อกกล่น
ดอกปีบหล่น ลอยคว้าง อยู่กลางใจ

กลิ่นหอมหวาน ชวนดม พราวพรมอยู่
เก็บเอามา บูชาพระ รัตนตรัย

ถึงฤดู ขาวทั้งหมด งามสดใส
หอมอวลอบ ตลบใน ใจของเรา

ปีบเป็นยา รักษาหอบ และหืดได้
แก้วัณโรค ใช้มาบดหรือ คูดไม้เบา

รากดอกไซรั บำรุงเลือด ไม่อับเฉา
ปลูกเสริมเอา มงคลพร้อม ต้องวันจันทร์

ดอกปีบโรย โปรงดอกขาว พราวโคนต้น
กระจายพราง กระจ่างขาว ราวคนธรรพ์

ราวฟ้าพรม น้ำมนต์ จากสรวงสรรค์
โปรงจากชั้น ฟากฟ้า มาสู่ดิน

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ปีบกาสะลองก้อกลางดง
ดอกที่มีกลิ่นหอมย้อมดีพอ

แต่คนคงรู้จักดีที่ปีบหนอ
จนคนขอมาปลูกมันกันทั่วไป

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางลำต้นตรง
เปลือกสีเทาเข้มแตกร่องลึกไฉ

ความสูงคงไม่สูงสิบเมตรไซ้
รากเกิดให้เป็นหน่อใหม่ได้เจริญ

ใบมีลักษณะคล้ายรูปหอก
ปลายใบแหลมขอบเป็นซี่หยาบหยาบเกิน

บ้างก็บอกรูปไข่ไม่ชัดเขิน
มองดูเปลือใบเกลี้ยงคล้ายกระดาษดี

ดอกเป็นช่อกระจุกแยกแขนง
เขียวและดอกก็กลิ่นหอมย้อมใจซี

ดอกย่อยแยงออกมากสีปลีเลี้ยงสี
ออกดอกที่เดือนพฤศจิกายนถึงพฤษภาคม

สรรพคุณเป็นยาบำรุงโลหิต
โดยใช้ดอกตากแห้งมวนยาสูบดม

รักษาริดสีดวงจุมูกได้เหมาะสม
อาการหอบหืดจะล้มนมดสิ้นไป

รากช่วยบำรุงปอดรักษาวัณโรค
เป็นยาแก้ลมโดยมวนบุหรี่สูบไฉ

รักษาโรคไซนัสอักเสบได้
ขยายหลอดลมให้อาการหอบหืดบรรเทา

คนนิยมมาปลูกไว้ที่ไฉบ้าน
ยามค้าคีนกลิ่นลอยมาหอมไม่เบา

ใกล้เรือนชานยามดอกบานไม่มีเหงา
ควรจะเอาปีบปลูกกันทุกชานเรือน

อานนท์ สรวีสูตร

ต้นปีบไม้ยืนต้นขนาดกลาง
หอมอวลอ่อนกรุ่นกลิ่นประทีนพราว

สูงสล้างพรางพื้นพรมดอกขาว
กระจุกวาวเต็มต้นราวบนบวง

ดอกปีบแห้งปนยาสูบมวนบุหรี่
ชงน้ำร้อนดื่มเป็นชาพาชื่นทรวง

จุดสูบดีแก้หอบหืดลมลู่ลวง
รสหวานลวงละมุนลิ้นน่ากินดี

ปลูกต้นปีบเพิ่มชื่อเสียงให้โด่งดัง
คนวันจันทร์ปลูกวันเสาร์ตะวันตกซี

ทั้งมั่งคั่งเก็บเงินทองครองเศรษฐกิจ
นางโคราคะเทวีมีดอกปีบประจำกาย

เนื้อไม้ปีบสีขาวอ่อนแต่งเงาได้

นำเลื่อยไสทำเครื่องเรือนเตือนสอดสาย

นิยมปลูกประดับสวนริมทางราย

พอยามสายแดดครายให้ร่มเงา

ดอกปีบเป็นสัญลักษณ์พยาบาล

ให้บริการสุขภาพไล่ئابเฉา

ช่วยส่งเสริมธรรมชาติรุกเร้า

ขอพวกเราช่วยกันปลูกต้นปีบเอ๋ย

ดวงพร เดชกุลทอง

กางของ คั่นของ คับของผองเรียกขาน

คำอีสานอ่านได้ใช้แทนปีบ

รายเรียงทิวถิวล้อมพรหมขาวกลีบ

ดูจประทีปส่องสกาขาวาวทั่วไพร

เขี้ยวขุ่มพุ่มไสวไม้ยืนต้น

ทรงค่าล้นเปลือกหนาทำจุกได้

กล้วยไม้ป่าโอบเกาะยึดเกี่ยวไว้

สุดวิไลมีให้เห็นเพ็ญพร่างงาม

ดอกปีบผลิมะลิปานหวานหยดย้อย

รายเรียงร้อยห้อยพราวาวอร่าม

ร่วงหล่นมาคว่าเก็บกลับเรือนคาม

ผึ่งแดดยามจัดจ้ำจิงแห้งไว

บรรจงหันมวนผสมรมดูดควัน

หีดหอบปล้นหยุดหายกลับกลายเป็น

ขยายหลอดลมบ่มพลีดีหายใจ

คล่องแคล่วไปเข้าออกกระบวนความ

นำดอกชงแทนชาหวานนุ่มนวล
สัญลักษณ์แทนปราจีนประเทืองคาม

หอมอบอวลชวนลิ้มชิมวาบหวม
เครื่องเรือนงามเพราะมีปีบให้สร้างทำ

กุศล คำเพราะ

ยังจำภาพบทธะครหลวงวิจิตรฯ
สื่อให้เห็นภาพชีวิตไว้มากมาย

ผู้ลิขิตบทประพันธ์นิรันดร์หมาย
ของคนไทยในอดีตให้เห็นกัน

ภาพหญิงสาวพาดบ่าใส่โจงกระเบน
ที่ร่วงหล่นใต้ต้นปีบทุกวี่วัน

เที่ยวตะเวนเก็บดอกปีบอย่างสุขสันต์
นำดอกนั้นตากให้แห้งด้วยแสงตะวัน

ช่วงดอกบานงามสะพรั่งชาวพิสุทธิ์
ช่วงปลายฝนต้นหนาวถึงร้อนพลัน

ดูจดาวหลุดลอยล่องจากสรวงสวรรค์
ทุกคืนวันส่งกลิ่นหอมกล่อมละเมอ

นำดอกแห้งมาแทนเส้นยาสูบ
ม้วนให้แน่นเป็นบุหรีไว้บำเรอ

เกลี้ยไถ่ลูบบนกระดาศให้เสมอ
แต่คุณเธอผู้สามีคู่เคียงกาย

มวนบุหรีเป็นสื่อแห่งใจภักดิ์
อีกยาสูบจากดอกปีบช่วยผ่อนคลาย

ของเมียรักแจ้งประจักษ์ด้วยความหมาย
หืดหอบหายบำรุงกายขยายหลอดลม

ต้นปีบสูงให้ร่มเงาบรรเทาร้อน

ดอกปลิวว่อนไปได้คล้ายเส้นผม

โบกโบยพลิ้วปลิวสะพัดไปตามลม

ดูรื่นรมย์น่าสุขสมภิรมย์ใจ

แต่ในคืนนี้ยอมต้องมีเสียด

ใจละเหี่ยวกับดอกพลิวปลิวไสว

ตกที่ไหนกลายเป็นต้นอยู่รำไป

ให้กลับกลายเป็นวัชพืชที่น่าเบื่อจริง

วลัยพร แสนวงษ์

หอมดอกปีบโชยอ่อนอาวรณ์หวิว

ล่องลอยลิ้วพลิ้วรื่นชื่นนาสา

ดอกสีขาวเก๋กลื่อนหล่นบนพสุธา

เอมอร่าเพลินใจในอารมณ์

กาสะลองมองเห็นเด่นสีขาว

สวยงามพราวเห็นอยู่ดูงามสม

คือดอกปีบวงศ์แคแล่น่าชม

คนนิยมปลูกไว้ได้กลิ่นอวล

เป็นไม้พันธุ์พื้นเมืองที่เลื่องชื่อ

ได้รำลือองดงามทราชมสวณ

ดอกตากแห้งใช้ทำบุหรี่ยาม

กลิ่นหอมชวนมีคุณสมบุไพร

เป็นไม้ป่าเบญจพรรณนั้นปลูกร่าง่าย
มีประโยชน์หลายหลากดอกใบ

ปลูกเอาไว้ร่มรื่นขึ้นสดใส
ทั้งเนื้อไม้สวยงามยามตัดเงา

เป็นไม้พุ่มดอกใบไว้ชมชื่น
ปลูกไว้เป็นมงคลในบ้านเรา

มีดาดื่นทั่วไปในป่าเขา
ดอกปีบเจ้ามีค่าน่านิยม

อัญชลี ณ เชียงใหม่

